

VLADINA OBEĆANJA LIJEPE ŽELJE NA PAPIRU: Kamp Konik kod Podgorice

Pare lete u nebo

Osim što se novac namijenjen za inkluziju Roma rasipao bez kontrole i bez obzira na upozorenja civilnog sektora koji je ukazao na mnogobrojne nepravilnosti, u taj je proces uloženo je mnogo manje para nego što je Vlada obećala. Prošle godine je izdvojeno umjesto 2. 277. 240 eura 400 hiljada eura

Strategija za poboljšanje položaja RAE populacije koju je Vlada usvojila 2008. godine broji svoje posljednje mjesece. Promjene koje je taj dokumenat planirao za romsku populaciju trebalo je da budu završene do 2012. godine, a ostale su većinom puste želje na papiru.

Strategija na izdisaju tako je samo podijelila sudbinu drugih sličnih dokumenata, koje je Vlada usvojila radi poboljšanja položaja romske populacije u Crnoj Gori. Početkom 2005. godine Vlada je pristupila međunarodnom programu *Dekada uključivanja Roma* i ubrzo usvojila Akcioni plan od 2005. do 2015. godine sa prioritetima – obrazovanje, zdravlje, zapošljavanje i stanovanje. Do primjene Akcionog plana nije došlo zbog nepostojanja potrebnih uslova za postizanje ambiciozno postavljenih ciljeva.

Usvajanjem tog dokumenta Vlada se, recimo, obavezala da će „težiti“ da

svake godine iz budžeta izdvaja 0,2 odsto za romsku integraciju.

Već prve godine bilo je jasno da od vladinih težnji neće biti ništa. Narednih godina izdvajanje postaje još problematičnije.

Prema Startegiji u 2008. godini trebalo je izdvojiti 2.574.400 eura, koliko je te godine iznosilo 0,2 odsto budžeta, a izdvojeno je samo 400 hiljada eura. Slično i u 2009. godini – umjesto 2.338.540 eura izdvaja se šesto hiljada, a naredne 2010. godine umjesto 2.277.240 eura izdvojeno je tek 400.000 eura.

Ovom dinamikom problemi crnogorskih Roma i Egipćana neće biti riješeni ni za sto godina kažu u NVO sektoru.

Teuta Nuraj, članica Nacionalnog DecadeWatch Tima, koji djeluje pri Fondaciji za stipendiranje Roma (FSR) za *Monitor* ocjenjuje da će „ovim tempom i postavljenom odgovornošću afirmativna akcija prema Romima i Egipćanima

trajati narednih sto godina”.

Ona napominje: „Svjesni smo ekonomske krize i kako žive ostali građani, ali ipak smatramo da su rezultati mogli biti mnogo bolji da je neko snosio odgovornost zbog kašnjenja u rokovima, što se programi na terenu uopšte ne implementiraju, odobreni novac ne vraća ili troši za druge namjene”. Ona ocjenjuje i da je proces praćen zabrinjavajućom korupcijom „na koju se niko u društvu ne okreće”.

Za razliku od drugih zemalja, u Crnoj Gori poslovima koordinacije procesa inkluzije Roma bavio se službenički kadar. U svim drugim zemljama koordinatori su visoki vladini zvaničnici – ministri ili potpredsjednici Vlade, što simbolizuje važnost inkluzije za te države. Pod pritiskom FSR, krajem 2009, uloga nacionalnog koordinatora programa *Dekada uključivanja Roma* je povjerena pomoćniku ministra u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava

Sabahudinu Deliću. Nije prihvaćen zahtjev civilnog sektora da se ovim poslovima bave **Svetozar Marović** ili **Gordana Đurović** u sklopu njihovog tadašnjeg angažmana u Vladi.

Ministarstvo pruža i administrativnu podršku radu Komisije Vlade Crne Gore za praćenje implementacije *Strategije za poboljšanje položaja RAE populacije 2008-2012*. Komisija je odlična zamisao na papiru. Ali ako je suditi po broju održanih sjednica, sprovedenih konsultacija ili terenskih posjeta programima koje je finansirala, komisija nije opravdala svoj naziv. Pokušaji civilnog društva da je probude ostali su bezuspješni. Nisu prihvaćeni ni zahtjevi NVO da učestvuju u radu pojedinih sjednica iako takvu mogućnost poslovnik dozvoljava. Ostao je utisak da većina članova ovog tijela nije bila zainteresovana za transparentnost i veću odgovornost u odobravanju i trošenju novca.

Komisija je finansirala sve i svašta. Od programa punih patetike i na ivici diskriminacije (*I Romi žele da su čisti*), preko finansiranja stranačkih usluga i proširenja stanova romskih lidera, koji su usput i članovi ove komisije,

do grandioznog projekta statističkog prebrojavanja Roma i Egipćana čiji su rezultati zabranjeni za zvaničnu i javnu upotrebu.

Rad Komisije je praćen i brojnim primjerima konflikta interesa. Predsjednik Komisije je **Ferhat Dinoša**, ministar za ljudska i manjinska prava, njen sekretar je njegov rođeni brat **Fikret Ljuljanović**. Iz godine u godinu odobravaju se projekti pojedinih članova Komisije. Tako je odobreno oko 150.000 eura za projekte koje je zastupala **Vesna Vukadinović**, koja je članica Komisije i pomoćnica ministra prosvjete, a odnose se na nabavku udžbenika za romsku djecu.

Prema riječima **Miljaima Delije**, aktiviste iz Nikšića, udžbenike je Komisija finansirala po tržišnim cijenama i bez obračunatog rabata, na

koji ima pravo svaki privatni knjižar, a kamoli Ministarstvo prosvjete i sporta koje odjednom nabavlja više stotina udžbeničkih kompleta.

„Prosto i to bilo. Nakon početka drugog mjeseca školske godine ustanovili bi da polovini djece nisu distribuirani udžbenici pa su se u pomoć, brže bolje, uključivali strani donatori i domaći filantropi da spašavaju stvar“, kaže Delija.

U Komisiji sjedi i predstavnik NVO sektora **Veselj Beganaj** koji je, kako tvrde u drugim NVO, trebalo da bude glas razuma i savjesti. Njemu je više puta, javno, osporen legitimitet. Vlada se na to nije obazirala, a Beganaj se nije puno trudio da izbjegne kvalifikacije, od svojih kolega i sunarodnika, „podobnog“ Roma koji klima glavom i ćuti na brojne nepravilnosti i zloupotrebe. Vlada

Teuta Nura: „Ovim tempom i postavljenom odgovornošću afirmativna akcija prema Romima i Egipćanima će trajati narednih sto godina. Svjesni smo ekonomske krize i kako žive ostali građani, ali bi rezultati mogli biti mnogo bolji da je neko snosio odgovornost zbog kašnjenja u rokovima, što se programi na terenu uopšte ne implementiraju, a odobreni novac ne vraća ili troši za druge namjene“

se pri tom za predstavnika NVO u Komisiji odlučila mimo procedure i bez konsultovanja drugih NVO. Postojanje koalicije *Romski krug*, čijeg je predstavnika kooptirala u sastav Komisije, jedino nije osporavala Vlada.

„U vrijeme konstituisanja Komisije nijesu postojala definisana pravila za izbor predstavnika NVO u radnim tijelima, već je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava uputilo poziv Koaliciji NVO *Romski krug* da odrede svog predstavnika u ovoj komisiji. Predstavnik NVO-a je potpuno legitiman i nesporan“, smatra pomoćnik ministra i nacionalni koordinator *Dekade Roma* Sabahudin Delić.

Ove godine NVO sektor je tražio od Vlade da uputi javni poziv za imenovanje člana Komisije koji predstavlja

civilni sektor. Premijer **Igor Lukšić** je pisani zahtjev prosljedio ministru Dinoši na kojeg se žalba NVO i odnosila.

Andrija Đukanović, član Savjeta za saradnju Vlade i NVO, predložio je da Savjet usvoji zaključak kojim će Vlada biti pozvana da bez odlaganja pokrene javni postupak imenovanja člana te Komisije ispred NVO. Dok je postupak pred Savjetom bio u toku Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je brže bolje raspisalo konkurs za raspodjelu novca. Vlada se ni ovog puta nije osvrnula na osporenu legitimnost i transparentnost.

Tek pošto je novac raspodijeljen, Ministarstvo je raspisalo konkurs za izbor novog predstavnika civilnog sektora u Komisiji. Valjda po onoj Dinošinoj „nije šećer u vodu“.

Romi su vjerovatno i jedina manjina koja od novca namijenjenog za njihovu integraciju plaćaju obuke Zavodu za zapošljavanje Crne Gore, koji je dobio 50 hiljada eura za obuku čistača u nekoliko crnogorskih gradova.

Neispunjenim obećanjima nema kraja. Tokom 2009. godine opštinama Nikšić, Berane i Bijelo Polje odobreno je oko četiri stotine hiljada za izgradnju stanova za Rome i Egipćane, a projekti su trebali biti realizovani do novembra 2010. Do danas nijedna porodica nije useljena u sporne objekte, a ministar Dinoša nije obavijestio javnost o eventualnom povraćaju značajnog novca kako je obećao da će učiniti ako projekat ne bude realizovan. Komisija koja je navodno zadužena za monitoring nije reagovala.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava ima nove brige. Formirana je radna grupa za pisanje nove strategije za naredni četvorogodišnji period. Što je bilo bilo je.

Biljana ALKOVIĆ

ERSTE Stiftung

Education of Roma/Ashkali/Egyptian population journalist
This project has been supported by ERSTE Foundation